

การอภิปรายเรื่อง “Innovation District at Klong Sarn by KX” ครั้งที่ 64

โดย อาจารย์ไมเคิล ปริพล ตั้งตรงจิตร

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มจร.

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งที่ 201

วันพุธที่ 11 พฤษภาคม 2559

ณ ห้องประชุม X04AB

ชั้น 10 อาคาร Knowledge Exchange (KX)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เขตคลองสาน

.....

ปัจจุบันการพัฒนานวัตกรรมมีรูปแบบเปลี่ยนไป จากเดิมที่พัฒนาในภาคอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่กำหนดไว้ เฉพาะเจาะจง แต่ขณะนี้แนวโน้มการพัฒนาในเขตเมืองขยายตามความเจริญของตัวเมือง มีสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ เพื่อตอบสนองรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นย่านนวัตกรรม หรือ Innovation District

Innovation District เกิดขึ้นครั้งแรกที่เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน จากการขยายตัวของเมืองในช่วงที่ เศรษฐกิจเติบโต โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ระบบการขนส่ง การคมนาคมต่างๆ ทำให้ไม่ต้อง ลงทุนการก่อสร้างมาก เช่นเดียวกับเมืองบอสตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา

การสร้าง Innovation District ประกอบด้วย การพัฒนาสภาพแวดล้อมของเมือง การสร้างนวัตกรรมทางการเงิน เพื่อส่งเสริมการสร้างธุรกิจ มีกิจกรรมด้านนวัตกรรม รวมถึงเชื่อมโยงคนและชุมชน ให้มีปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วมกับเมือง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และมีความเชื่อมโยงด้านเครือข่าย network ต่างๆ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้ก่อตั้งอาคาร Knowledge Exchange หรือ KX ที่ถนนกรุงธนบุรี เขตคลองสาน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพค่อนข้างสูง โดยอยู่ใกล้ใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร มีระบบขนส่งมวลชนที่ดี สามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่บริเวณต่างๆ ได้มาก เช่น สาทร สามารถเชื่อมต่อด่วนรถไฟฟ้า สะพานตากสิน ขณะเดียวกัน อยู่ใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยาสามารถเชื่อมต่อไปเยาวราช บางรัก ซึ่งกรุงเทพมหานครมีโครงการพัฒนาพื้นที่นี้ให้เป็น เมืองที่น่าอยู่ เช่นเดียวกับพื้นที่ฝั่งธนบุรี-กุฎีจีน และพื้นที่ย่านยานนาวา ที่ปรับปรุงให้มีเอเซียทีก นอกจากนี้ UDDC ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้สำรวจวิจัย เรื่องพื้นที่ที่น่าเดิน ชี้จักรยาน ตามรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ เห็นว่า เขตคลองสานเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการ พัฒนาให้เป็นเมืองที่น่าเดินได้ อีกทั้งพื้นที่บริเวณวงเวียนใหญ่สามารถพัฒนาออกแบบให้สวยงามได้ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ รูปลักษณะของพื้นที่ฝั่งธนบุรีเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งมีแต่ความหนาแน่นของชุมชนกลายเป็นเมืองที่น่าอยู่มากขึ้น พื้นที่ คลองสานสามารถพัฒนาเป็นย่านนวัตกรรมหรือ Innovation District ได้โดย KX อาจเป็นห้องรับแขก เพื่อดึงดูดคน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สนใจ มีความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ๆ ให้มาแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างนวัตกรรมบนพื้นที่แห่งนี้

อาคาร KX เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ให้เป็นย่านนวัตกรรม สอดคล้องกับการสร้างเมืองให้ เป็น Smart City รองรับคนรุ่นใหม่ที่มีรูปแบบการใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงกับข้อมูล เทคโนโลยีต่างๆ และชอบความทันสมัย ในส่วนของมหาวิทยาลัยฯ มีผู้เชี่ยวชาญ และความรู้ด้านต่างๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดเป็น Smart City ได้ เช่น ด้านพลังงาน การออกแบบ หุ่นยนต์ และเรื่องสุขภาพ อุปกรณ์การแพทย์ รองรับสังคมผู้สูงวัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการสร้างนวัตกรรมที่ผสมผสานให้เข้ากับรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นถัดไป รวมถึงเน้นการสร้างเมืองให้เป็น Green & Clean ซึ่งมหาวิทยาลัยสามารถเป็นผู้นำในเรื่องนี้ได้

ยุทธศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฯ กำหนดและต้องดำเนินการต่อไป คือ การสร้างพันธมิตร ความร่วมมือกับภาครัฐ และภาคเอกชน การจัดทำคู่มือ แผนผัง รายงานการพัฒนาความก้าวหน้า เพื่อให้คน ชุมชน ในพื้นที่ทราบว่า มหาวิทยาลัยฯ ทำอะไรบ้าง ใส่แนวคิดเรื่องความเป็นย่านสร้างสรรค์ ให้ผู้คนจดจำได้ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า ส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจในชุมชน ทำให้เกิดการผลิต เกิดการจ้างงาน คนในท้องถิ่นมีรายได้ สร้างนวัตกรรมทางการเงิน โดยหาแหล่งเงินทุนที่ตอบสนองต่อการสร้างนวัตกรรม ขณะเดียวกันต้องยอมรับความเสี่ยง หากเกิดความล้มเหลว โดยใช้โครงสร้างพื้นฐานของเมืองที่มีอยู่เป็นต้นทุนในการพัฒนา

การเข้าถึงชุมชนเป็นสิ่งสำคัญมากควบคู่กับการพัฒนา มหาวิทยาลัยฯ ต้องทำให้ชุมชนทราบว่ามหาวิทยาลัยฯ ทำอะไร อย่างไร ซึ่งบางครั้งชุมชนหรือคนที่สนใจอาจมีแนวคิดที่ดี แต่ต้องการคำแนะนำ มหาวิทยาลัยฯ จะทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรึกษา ทำให้เกิดการระดมการมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยฯ กับชุมชน และท้ายสุดมหาวิทยาลัยฯ จะเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยง วางรากฐานให้ชุมชนในพื้นที่รอบบริเวณ สามารถพัฒนาศักยภาพด้วยตนเองควบคู่กับการพัฒนาตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยฯ

แนวคิดที่จะพัฒนาพื้นที่เขตคลองสานให้เป็นย่านนวัตกรรม Innovation District อย่างเป็นรูปธรรม ต้องอาศัยการเก็บข้อมูลในชุมชนนำมาวิเคราะห์ สร้างโมเดลเชิงกายภาพของพื้นที่ มีการทำงานร่วมกับทีมออกแบบ ทีมวิศวกร เพื่อกำหนดรูปแบบโมเดล แผนที่ ใส่โครงการต่างๆ ในพื้นที่นี้ โดยอาคาร KX จะเป็นศูนย์กลางนำพาหน่วยงาน บุคคล เช่น รัฐ กทม. คนในชุมชน สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ หน่วยงานเอกชน เช่น โรงแรม นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ TCDC สมาคมนักออกแบบอุตสาหกรรม ธนาคาร กลุ่มบริษัทแมกโนเลีย มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เขาทราบว่าเราทำอะไร และเขาต้องการอะไร สิ่งหนึ่งที่มหาวิทยาลัยฯ มีแนวคิดโดดเด่นคือ โครงการพัฒนาเมืองที่เสนอขึ้นมาในปัจจุบัน เช่น Creative City นั้นมักจะเน้นการพัฒนาเรื่องศิลปวัฒนธรรม แต่ มจธ. จะผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เชื่อมโยงกับการสร้างนวัตกรรมการออกแบบ และยังมีมิติทางเศรษฐกิจ โดยสร้างสินค้าและบริการที่ทันสมัย นอกจากนี้ หากเชิญชวนมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหิดล ศิลปากร ร่วมด้วย มีรัฐให้การสนับสนุนด้านสิ่งก่อสร้าง จะดีมาก

ดังนั้น แนวคิดของมหาวิทยาลัยฯ โดยมี KX เป็นศูนย์กลางในเรื่องต่างๆ เช่น การออกแบบ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การบริหารจัดการทางการเงินและธุรกิจ จะเป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงความรู้กับชุมชนและเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศไทยเข้าสู่สังคมนวัตกรรม สิ่งเหล่านี้เป็นแนวคิดเบื้องต้นของมหาวิทยาลัยฯ ในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็น Innovation District เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีศักยภาพสูง และราคายังไม่แพงนักเมื่อเทียบกับพื้นที่ใจกลางเมืองบริเวณอื่น หากมหาวิทยาลัยฯ จะลงทุนซื้อที่ดิน และสร้าง Innovation Portals ขึ้นมา น่าจะมีความคุ้มค่า เนื่องจากที่ดินก็เป็นสินทรัพย์ที่จะมีมูลค่าสูงขึ้น และทำให้แนวคิด Innovation District แข็งแรงมากขึ้นด้วย

สรุปการอภิปรายของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัยฯ ให้ความสนใจการพัฒนาพื้นที่คลองสานให้เป็น Innovation District โดยมหาวิทยาลัยฯ เป็นผู้นำด้านความคิด ผลักดันให้เกิดเป็นโครงการเป็นเรื่องที่ดีมาก ควรให้คน ชุมชน ทุกระดับชั้น ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย และมีข้อคิดเห็นดังนี้

1. นายกสภามหาวิทยาลัยฯ ให้ข้อคิดเห็นว่า การพัฒนาพื้นที่ต้องคำนึงถึงเรื่อง Green & Clean โดยมีระบบระเบียบรองรับในเรื่องต่างๆ เช่น ขยะ อากาศเสีย การระบายน้ำ มหาวิทยาลัยฯ ไม่สามารถจัดการเรื่องสภาพแวดล้อมรวมถึงปัญหาการจราจรในพื้นที่ได้ ต้องให้กรุงเทพมหานคร (กทม.) เป็นหลักในการดำเนินการ โดยมหาวิทยาลัยฯ ช่วยสนับสนุน รวมทั้งต้องให้ กทม. รับรู้และเข้าใจแนวคิดของมหาวิทยาลัยฯ ทำให้เห็นภาพ เพื่อโน้มน้าวให้ กทม. เป็นเจ้าภาพหลัก มจธ. อาจเริ่มต้นเฟสแรกบริเวณพื้นที่รอบ KX และค่อยๆ ขยายการดำเนินงานออกไป

2. ศ. ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นเห็นว่า เมืองใหม่นี้ควรเป็นสถานที่สำหรับผู้ที่อยากได้สิ่งใหม่ ๆ หรือผู้ที่มีปัญหาทางเทคนิคสามารถรับบริการได้ มิใช่เพียงสถานที่ซื้อสินค้าทั่วไป

รศ. ดร. ศักรินทร์ ภูมिरัตน อธิการบดี ชี้แจงว่า Innovation District เกิดขึ้นจากนโยบายภาครัฐที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นย่านนวัตกรรม โดยมีสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติเป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบ ประกอบกับอาคาร KX ของมหาวิทยาลัยฯ มีวัตถุประสงค์ส่งเสริมกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้าง/พัฒนานวัตกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทท.) เห็นว่า มจธ. มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาพื้นที่โดยรอบนี้ให้เป็นย่านนวัตกรรมได้เช่นเดียวกับพื้นที่ย่านโยธี สยาม-จุฬา บางรัก-ถนนตก โดยเริ่มจากการกระตุ้นให้ชุมชนรอบๆ บริเวณเกิดความสนใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนา ในเบื้องต้น มหาวิทยาลัยฯ ได้นัดหมายกับคุณจุมพล สำเภาพล รองผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยฯ เพื่อเจรจาแลกเปลี่ยนแนวคิดของมหาวิทยาลัยฯ ด้วย

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลภายใต้การพัฒนาประเทศไทย “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งส่งเสริมเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น มหาวิทยาลัยฯ ได้มีส่วนร่วมทั้ง ทปอ. ในการพัฒนาด้าน Food, Biotech, Robotic และ IT ซึ่ง KX จะเป็นศูนย์กลาง เป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมต่างๆ ในเรื่องเหล่านี้

อาจารย์ไมเคิล ปริพล ตั้งตรงจิตร คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ ให้ข้อมูลว่า ขณะนี้กลุ่มอาจารย์คณะสถาปัตย์ฯ ทำวิจัยเรื่องการส่องสว่าง การใช้พลังงานต่าง ๆ ให้กับ California State University และมีกลุ่ม creative ซึ่งพิจารณาด้านสังคมว่ามนุษย์ต้องการสิ่งต่าง ๆ อย่างไร มีนักวิชาการด้านเทคโนโลยีช่วยออกแบบ มีผู้ดูแลด้านการสื่อสารกับสังคม จัดทำภาพยนตร์ ความรู้เหล่านี้ใช้วางแผนการพัฒนาชุมชนแถบนี้ได้ และเป็นโอกาสที่จะร่วมทำงานกับ กทม. ได้ด้วย

ผศ. ดร. ทิพวรรณ ปิ่นวนิชย์กุล รองอธิการบดีฝ่ายการเงินและทรัพย์สิน เลขาธิการสภามหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลว่า สวทท. ได้ดำเนินการเพื่อหางบประมาณสำหรับโครงการ Innovation District ของประเทศ ในเบื้องต้น คาดว่ามีจำนวน 1 พันล้านบาท ซึ่งโครงการ Innovation District ของ KX ก็น่าจะได้รับเงินสนับสนุนผ่านงบประมาณก้อนนี้ด้วย

3. การพัฒนาพื้นที่เกี่ยวข้องกับหลายด้านทั้งด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น เอเชียทีค พื้นที่ริมน้ำเขตนานาวาเน้นด้านสังคม ย่านโยธีเน้นด้านการแพทย์ ย่านคลองสานเน้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Food, Biotech, Robotic, ICT และ Navigation สำหรับ SME และ Startup) จึงควรรหาแนวทางความร่วมมือที่ทำให้มีความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยฯ อาจศึกษาหรือขอคำแนะนำจากผู้มีความรู้ความสามารถ เช่น คุณชฎาทิพย์ จุตระกูล คุณเจริญ สิริวัฒนภักดี เพื่อเป็นแนวทางได้

4. การพัฒนาพื้นที่เขตคลองสานให้เป็น Innovation District ควรสร้างบรรยากาศดึงดูดคนรุ่นใหม่ ๆ ให้มีส่วนร่วมในการทำวิจัย ทำ startups มากๆ และ KX ต้องกำหนดทิศทาง เป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้พื้นที่แห่งนี้เป็น Innovation District อย่างสมบูรณ์

ท้ายนี้ กรรมการสภามหาวิทยาลัย ขอขอบคุณ อาจารย์ไมเคิล ปริพล ตั้งตรงจิตร ในการนำเสนอแนวคิดเรื่อง “Innovation District at Klong Sam By KX” ครั้งนี้